

Samenwerkingsverklaring

Om in gezamenlijkheid toe te werken naar een bouwmaterialenakkoord

Gezamenlijke ambitie

De verduurzaming van de bouw¹ en de bouwmaterialenindustrie zijn cruciaal om te komen tot een volledig circulaire bouweconomie en het behalen van de nationale doelen ten behoeve van de reductie van CO₂eq (-55% in 2030) en van primaire grondstoffen, het verminderen van afval en het verminderen van de afhankelijkheid van andere landen. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is in overleg met verschillende (keten) partijen in de bouw tot de conclusie gekomen dat de verduurzaming van de ketens² in de bouw nog niet snel genoeg gaat om bovenstaande doelen te behalen. Partijen zien daarom een noodzaak om samen op te trekken om de bouw en de bouwmaterialenindustrie versneld te verduurzamen.

Verschillende partijen in de bouw werken hard aan de verduurzaming door gebruik van CO₂-arme en circulaire **bouwmaterialen- en bouwmethoden** en door middel van **afspraken op ketenniveau**. Dit soort ontwikkelingen zijn hard nodig voor het versnellen van de verduurzaming van de bouw en leiden tot de mogelijkheid om te komen tot een **reële en ambitieuze normering en zodoende de milieudruk te verlagen**.

Samenwerkingsverklaring om te komen tot een bouwmaterialenakkoord

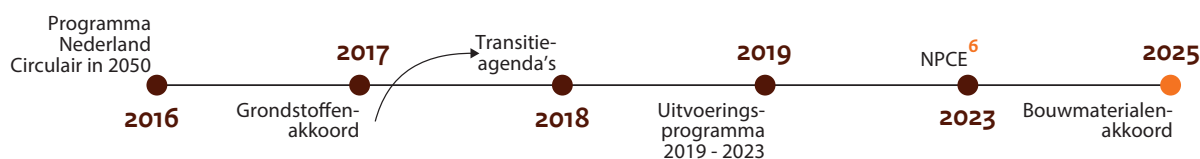
Marktpartijen en Rijk gaan een samenwerkingsovereenkomst aan om het komende jaar toe te werken naar een bouwmaterialenakkoord ten behoeve van het versnellen van de verduurzaming in de bouw. Het Rijk zal hierin samen met de markt en ketens van bouwmaterialen inzichtelijk maken welke randvoorwaarden nodig zijn om de verduurzaming te versnellen en hoe we de komende jaren met elkaar zullen samenwerken om barrières te kunnen wegnemen die het behalen van de doelen in ketens belemmeren. Het bouwmaterialenakkoord heeft als functie om een langjarige samenwerking te organiseren en zal op basis van ontwikkel- en knelpunten komen tot concrete actielijnen en een integrale monitoring.

Aan de slag met keten overstijgende- en keten specifieke thema's

- Keten overstijgend: om de beoogde versnelling van de verduurzaming mogelijk te kunnen maken gaan partijen aan de slag met een of meerdere van de belangrijke keten overstijgende thema's: a) inzicht in vrijkomende materialen; b) actief betrekken van (publieke) opdrachtgevers; c) handhaving; d) energie-infrastructuur; e) verlaging transactiekosten; f) stimuleren hergebruik en g) monitoring.
- Keten specifiek: naast keten overstijgende thema's zullen individuele ketens aan de slag gaan met een of meerdere keten specifieke thema's: g) zo hoogwaardig mogelijk inzetten van secundair materiaal uit eigen productketen; h) zo hoogwaardig mogelijk inzetten van grondstofstromen uit andere bedrijfstakken; i) afvalverwerking; en j) losmaakbaarheid en adaptiviteit (o.a. het betrekken van ontwerpers en ontwikkelaars).

De gezamenlijke opgave

Momenteel keert slechts een klein aandeel van het bouw- en sloop-afval in zijn oorspronkelijke vorm terug in de bouw waardoor de instroom van primaire grondstoffen daar nog steeds hoog is. Dit is terug te zien in de tweede Integrale Circulaire Economie Rapportage (ICER) van PBL³ waaruit blijkt dat de ambitie van het kabinet om het grondstoffenverbruik in 2030 te halveren met het huidige ingezette beleid niet wordt bereikt. Ook de SER⁴ geeft aan onvoldoende vertrouwen te hebben dat de versnelling van de grondstoffen transitie is geborgd met het huidige beleid. De laatste jaren zijn er verschillende programma's ontwikkeld (Figuur 1) en vele initiatieven tot stand gekomen ten behoeve van het versnellen van de transitie naar een circulaire economie. Denk aan het TT CBE⁵ op het vlak van strategische advisering, de City Deal Circulair en Conceptueel Bouwen waar gemeenten, provincies, bouwers en corporaties samenwerken aan opschaling van fabrieksmatige bouw, het Lenteakkoord 2.0 waar opdrachtgevers werken aan circulaire bouw in de praktijk, de Groene Huisvesters met

Figuur 1: Tijdlijn voor de transitie aan de circulaire economie

¹ met de bouw wordt binnen dit traject de woning- utiliteits-, grond-, weg- en waterbouw bedoeld

² beton, staal, keramiek, glas, gevels, installaties, isolatie (PUR, EPS, minerale isolatie), gips, hout, bouwplastic, kalkzandsteen

³ Planbureau voor de Leefomgeving

⁴ Sociaal-Economische Raad

⁵ Transitieteam Circulaire Bouweconomie

⁶ Nationaal Programma Circulaire Economie

een kennisprogramma met woningcorporaties, Samen Versnellen waar wordt samengewerkt met bouwers, gemeenten en publieke opdrachtgevers, de oprichting van de TKI Bouw en Techniek, de nieuwe KIA CE⁷, het KCI⁸, en de Nationale Aanpak Biobased Bouwen. Wat veel van deze initiatieven met elkaar gemeen hebben is dat ze minder gaan over de aanbodkant of specifieke materiaalketens. Uitzonderingen hierop vormen het Betonakkoord en Bouwakkoord Staal. Dit maakt dat het bouwmaterialenakkoord een aanvulling is op de al lopende programma's en initiatieven.

Schaalniveaus

Partijen geven aan dat er binnen dit traject ten minste de volgende vier schaalniveaus relevant zijn waarbinnen er thema's kunnen worden geadresseerd, knelpunten worden gelokaliseerd en samenwerkingskansen, oplossingsrichtingen en handelingsperspectieven kunnen worden geïdentificeerd. Dit zijn 1) samenhang met nationaal en Europees beleid⁹, 2) integraal en keten overstijgend, 3) op het niveau van individuele ketens en 4) op het niveau van het individuele bedrijf.

Formuleren van kritieke prestatie-indicatoren

Partijen zullen op een eenduidige manier kritieke prestatie-indicatoren formuleren binnen iedere keten (als ambitiedoel) maar ook keten overstijgend om de voortgang van de verduurzaming te kunnen monitoren. Deze kritieke prestatie-indicatoren zullen gaan over het reduceren van primaire grondstoffen, het optimaliseren van het gebruik van secundair materiaal en hergebruik, het minimaliseren van afval- en reststromen en het reduceren van emissies (o.a. CO₂, stikstof, fijnstof) binnen de keten. Denk bijvoorbeeld aan een ambitiedoel op een verlaging van de milieuprestatie (MKI) voor een specifieke productgroep binnen een keten. Hierbij maken we gebruik van een eenduidige en uniforme manier om de milieuprestaties te beoordelen.

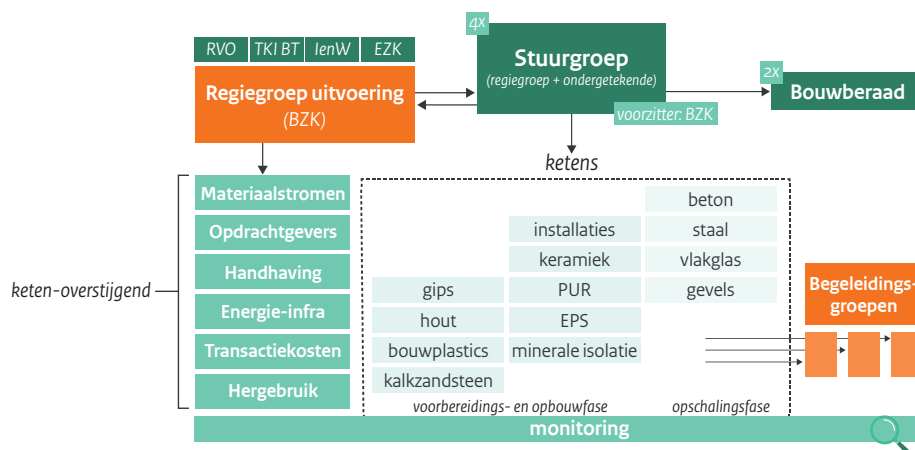
Ter illustratie: voor het thema **verlaging transactiekosten hergebruik materialen** kunnen prestatie-indicatoren worden opgesteld die inzichtelijk maken in hoeverre het mogelijk is om de **business case** (en de betaalbaarheid) **van hergebruik te bevorderen**. Denk daarbij aan de kosten van vergunning, keuringen, toezicht, opslag, garanties, transport, demontage / sloop, inpakken, etc. Een onderdeel hiervan zou kunnen zijn dat er moet worden geïnvesteerd in materieel en technologie zodat montage, transport en opslag verbeterd.

Mogelijkheden om samen te werken aansluitend bij de fase van de keten

Hoewel iedere keten in een andere fase van het proces zit zijn er in iedere fase concrete hulp- en ondersteuningsvragen. Wel zijn er in iedere fase van samenwerking andere behoeften, en daarom onderscheiden we de ketens in de volgende fasen: 1) de voorbereidingsfase, 2) de opbouwfase en 3) de opschalingsfase. Hiermee proberen we met dit traject zo goed mogelijk het type ondersteuning aan laten sluiten bij de fase van iedere afzonderlijke keten. Denk bijvoorbeeld aan keten specifieke ondersteuning van RVO voor het organiseren van begeleidingsgroepen per keten bij ketens in de voorbereidings- of opbouwfase.

Organisatie samenwerking

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zal regie nemen op de uitvoering van de samenwerking en zal hierbij het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en TKI Bouw en Techniek betrekken om te komen tot een actiegericht en uitgewerkt bouwmaterialenakkoord. Met deze regiegroep zal het proces worden gecoördineerd om binnen een jaar te komen tot een bouwmaterialenakkoord en zal sturing worden gegeven aan de keten overstijgende thema's. De regiegroep zal tevens zorgen dat een integrale monitoringstrategie wordt ontwikkeld. De ketens zullen aan de slag gaan met het formuleren van de ambitie binnen de keten en zullen hierbij kritieke prestatie-indicatoren opstellen die nodig zijn om de voortgang van de verduurzaming te monitoren. Ketens die daar behoefte aan hebben kunnen deelnemen aan een begeleidingsgroep. De regiegroep zal vier keer per jaar terugkoppeling geven aan de stuurgroep om ze te informeren over het proces en de stand van zaken en de stuurgroep zal twee keer per jaar het Bouwberaad hierover informeren.

Figuur 2: Governance- en samenwerkingsstructuur

⁷ Kennis en Innovatie Agenda Circulaire Economie

⁸ Klimaatneutrale en Circulaire Rijksinfrastructuurprojecten

⁹ Denk aan de Europese Bouwproductenverordening (CPR), de rapportage verplichtingen in het kader van de Corporate Sustainability Reporting directive (CSRD), de Ecodesign Richtlijn (ESPR) en de Energie efficiëntie richtlijn (EPBD)

Planning en proces

Partijen werken toe naar een actiegericht en uitgewerkt bouwmaterialenakkoord voor de zomer van 2025. Vanaf het moment van ondertekening van deze verklaring zal er een meer gedetailleerde planning worden opgesteld en zullen begeleidingsgroepen voor ketens die daar behoefte aan hebben worden opgestart. Elke vier maanden zal de stuurgroep bijeen komen om de voortgang te bespreken. Na één jaar zal er een evenement worden georganiseerd waar de resultaten van dit voortraject worden gepresenteerd en waar het bouwmaterialenakkoord wordt ondertekend.

Wie doet wat

- **Het Rijk** zorgt voor een brede betrokkenheid van departementen en Rijksopdrachtgevers,
- faciliteert het proces, stuurt waar gewenst en organiseert de samenwerking,
- zorgt dat koppelkansen met relevante initiatieven worden benut,
- zorgt voor een monitoringsstrategie en informeert de Kamer periodiek over de voortgang.

- **Ketens** zijn transparant over de voortgang,
- maken inzichtelijk welk aandeel van de keten is vertegenwoordigd in het bouwmaterialenakkoord (en welke niet),
- formuleren een ambitiedoel en stellen een Routekaart op of updaten deze (Circonnect kan hier mogelijk bij ondersteunen),
- geven (tijdig) aan waar procesondersteuning nodig is en op welke manier dit wordt georganiseerd.

Tot slot

Om de concurrentiepositie van Nederland te versterken, de afhankelijkheid van andere landen te verkleinen, de nationale ambities op het gebied van reductie van CO₂ en de reductie van primaire grondstoffen te kunnen realiseren en het gebruik van secundaire materialen te stimuleren om te komen tot een circulaire bouw economie, spreken partijen met deze samenwerkingsverklaring uit het komende jaar in nauwe samenwerking toe te werken naar een bouwmaterialenakkoord om de verduurzaming van de ketens te helpen versnellen.

Deze verklaring, ondertekend op 22 mei 2024, wordt ondersteund door:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Koninklijke Bouwend Nederland, VlakglasRecyclingNederland, Stichting Open, Nederlandse Vereniging Toeleverende Bouwmaterialenindustrie, Techniek Nederland, TKI Bouw en Techniek, Transitieteam Circulaire Bouweconomie, Stichting Circulaire Geveleconomie, Betonakkoord Bouwakkoord Staal, Federatie voor de Metaal- en Elektrotechnische industrie, Bouwen met staal, Betonhuis, Cement&BetonCentrum, Mineral Wool Association, Nederlandse Vereniging van Polyurethaan hardschuim-fabrikanten, Nederlandse Branche Vereniging Gips, Stybenex, Centrum Hout, Vereniging Koninklijke Nederlandse Bouwkeramiek, Nederlandse Rubber en Kunststoffen industrie platform bouw, VERAS Sloopaannemers, Vereniging Afvalbedrijven, Branchevereniging Recycling Breken en Sorteren

